

Pukovnik

PETAR GALEBOVIĆ

Proizvodnja i promet naoružanja i vojne opreme

Potreba za donošenjem ovih zakona javila se veoma rano, još kad su prestala da postoje državna preduzeća. Tada su, najpre saveznom Uredbom, a od 1965. godine Zakonom o preduzećima koja proizvode za određene vojne potrebe, regulisana neka bitna pitanja iz oblasti proizvodnje naoružanja i vojne opreme. Tim propisima uglavnom su regulisana pitanja očuvanja državnih sredstava za tu proizvodnju, a sva druga pitanja bila su regulisana drugim uputstvima i direktivama tadašnjeg Ministarstva narodne odbrane.

Zakon o preduzećima koja proizvode za određene vojne potrebe prestao je da važi donošenjem Zakona o narodnoj odbrani (1969. godine), koji je regulisao neka pitanja proizvodnje naoružanja i vojne opreme, ali samo sa stanovišta odbrambenih priprema. Ostala pitanja bila su regulisana u preko trideset saveznih zakona. Međutim, osnovna problematika i odnosi u oblasti proizvodnje i prometa naoružanja i vojne opreme ipak nisu bili u dovoljnoj meri pravno regulisani, što je neminovno dovođilo do niza poteškoća pa i neželjenih posledica.

U vezi s tim bilo je veoma aktuelno i potrebno celovitije sagledati i proučiti tu problematiku, odnosno i pravno rešiti neka bitna pitanja, naravno u skladu sa opštim društveno-ekonomskim procesima, što je i učinjeno donošenjem novih zakona.

Nema sumnje da je proizvodnja naoružanja i vojne opreme veoma značajna delatnost za odbrambenu sposobnost svake zemlje. U toj proizvodnji naše je osnovno opredeljenje, na koje nam je redovno ukazivao i drug Tito, oslonac na sopstvene kadrovske i tehnološke snage, naravno, u skladu sa materijalnim mogućnostima dru-

štva. Jer to je jedan od bitnih uslova za očuvanje nezavisne pozicije u međunarodnim odnosima i trajni faktor naše odbrambene politike.

Donošenjem Ustava SFRJ, Zakona o udruženom radu i drugih sistemskih zakona u oblasti društvene reprodukcije, pokazalo se neophodnim da se u sklopu celokupne društveno-političke i ekonomske transformacije društva i u toj oblasti zakonski regulišu prava, obaveze i odgovornost svih subjekata u proizvodnji naoružanja i vojne opreme, i to počev od osnovne organizacije udruženog rada do federacije.

Celokupna problematika daljeg razvoja proizvodnje, kontrole i prometa naoružanja i vojne opreme obrađena je u tri zakona — u *Zakonu o proizvodnji naoružanja i vojne opreme*, *Zakonu o ekonomskim i drugim odnosima u proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme* i u *Zakonu o udruživanju u Zajednicu industrije naoružanja i vojne opreme Jugoslavije*.

U njihovoj izradi učestvovalo je više organizacija udruženog rada, sve društveno-političke zajednice, zainteresovani savezni organi i organizacije, stručne službe Skupštine SFRJ i drugi. Na taj način su dobijena dragocena mišljenja, sugestije, predlozi i primedbe, koji su znatno doprineli da se dođe do najboljih rešenja.

1. Zakon o proizvodnji naoružanja i vojne opreme

Ovaj zakon reguliše proizvodnju naoružanja i vojne opreme kao delatnost od posebnog društvenog interesa. Pri tome se imao u vidu prvenstveno značaj domaće industrije za proizvodnju naoružanja i vojne opreme, potrebnih za jačanje odbrambene sposobnosti zemlje, tj. neophodnost da razvoj i delatnost domaće vojne industrije uvek bude u funkciji odbrambene politike SFRJ.

Iz takve funkcije ove delatnosti proizlazi i njen specifičan društveni i pravni položaj, o čemu se takođe vodilo računa prilikom izrade Zakona. Reč je o tome da se ova delatnost ne može prepustiti zakonima slobodne ponude i potražnje tržišta, već da je zavisna od potreba odbrane zemlje i da zbog svog posebnog značaja u većoj meri od drugih delatnosti mora biti u brizi i kontroli društva.

Osnovnim odredbama ovog Zakona opredeljena je suštinska materija koja se uređuje Zakonom, tj. naglašena je posebnost Zakona kojim se, u okviru pravnog i društveno-ekonomskog sistema, regulišu određena pitanja u ovoj oblasti.

Osnovnim odredbama se regulišu: proizvodnja naoružanja i vojne opreme kao delatnosti od posebnog društvenog interesa; utvrđuje prioritet proizvodnje određenih sredstava (sklopovi, potsklopovi, poluproizvodi i dr.) i vršenje usluga koje imaju poseban značaj za finalnu proizvodnju naoružanja i vojne opreme; postavlja se načelo da sve društveno-političke zajednice, u okviru svojih prava i dužnosti, preduzimaju odgovarajuće mere u oblasti proizvodnje naoružanja i vojne opreme; definiše se proizvodnja naoružanja i vojne opreme i određuje njena svrha.

Statusna pitanja organizacija udruženog rada koje proizvode naoružanje i vojnu opremu takođe se regulišu ovim Zakonom. Polazeći od odredaba člana 378. Zakona o udruženom radu, Zakon čini korak dalje za što veću samostalnost i pravnu sigurnost organizacija udruženog rada koje proizvode naoružanje i vojnu opremu. Osnovna statusna pitanja (osnivanje, organizovanje i dr.) uslovljena su saglasnošću Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu. Međutim, za razliku od Zakona o udruženom radu, koji samo predviđa tu saglasnost, Zakonom se bliže utvrđuju uslovi organizovanja i udruživanja u određene oblike samoupravnog organizovanja udruženog rada. Zakon takođe predviđa da se društvenim dogovorom između Saveznog izvršnog veća i proizvođača naoružanja i vojne opreme bliže razrađuju merila i kriterijumi za primenu zakonom propisanih uslova za organizovanje i udruživanje ovih organizacija udruženog rada; utvrđuje uslove pod kojima Savezni sekretarijat za narodnu odbranu može uskratiti svoju saglasnost; određuje rokove u kojima se saglasnost mora dati ili uskratiti, te predviđa da, u slučaju da se saglasnost uskrati, o spornim pitanjima odlučuje Savezno izvršno veće.

Značajno je da se prvi put u praksi Zakonom određuje koje se organizacije udruženog rada mogu baviti proizvodnjom naoružanja i vojne opreme, kao i to da te organizacije, uz saglasnost Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu, mogu osnivati radne organizacije za proizvodnju naoružanja i vojne opreme.

Kapaciteti za proizvodnju naoružanja i vojne opreme. Zakon određuje šta čini kapacitete za proizvodnju naoružanja i vojne opreme, zatim, bliže utvrđuje planiranje razvoja i izgradnju kapaciteta, modernizaciju, rekonstrukciju i održavanje postojećih kapaciteta, kao i odnos između Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu i organizacija udruženog rada.

Rešenja u pogledu proizvodnih kapaciteta uslovljena su njihovom potrebom i činjenicom da je neophodno potrebno posvetiti punu

pažnju njihovom planiranju, razvoju i izgradnji, te obezbediti tačnost i disciplinu u izvršavanju usvojenih programa izgradnje, a potom i punu društvenu kontrolu i odgovornost zajednice za razvoj domaće vojne industrije. Predviđeno je da se izgradnja novih, modernizacija, rekonstrukcija, održavanje i korišćenje postojećih kapaciteta za proizvodnju naoružanja i vojne opreme vrši na osnovu programa izgradnje, koji mora biti u skladu sa opštim planom razvoja, izgradnje i opremanja oružanih snaga SFRJ i drugih komponenti opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Pri tome se programom izgradnje utvrđuju kapaciteti, njihova proizvodno-programska orijentacija, tehničko-tehnološki nivo i drugo, a donosi ga Savezni sekretarijat za narodnu odbranu u saradnji sa proizvođačima naoružanja i vojne opreme. U tom smislu polazi se od činjenice da društveni plan Jugoslavije opredeljuje osnovne resurse jačanja odbrambenih snaga zemlje, a da plan razvoja, izgradnje i opremanja oružanih snaga čini okvir i osnovu za razvoj i izgradnju kapaciteta za proizvodnju naoružanja i vojne opreme.

S tog stanovišta jedno od najvažnijih pitanja jeste: koliki i kakvi su kapaciteti potrebni za proizvodnju naoružanja i vojne opreme, odnosno kakve kapacitete treba razvijati u određenom periodu radi opremanja oružanih snaga savremenom tehnikom i sl. Zakonom se predviđa da se bez saglasnosti Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu ne mogu izgrađivati novi kapaciteti, niti proširivati i rekonstruisati postojeći, niti se može menjati proizvodno-programska orijentacija organizacija udruženog rada koje proizvode naoružanje i vojnu opremu. To je, u osnovi, nužno iz sledećih razloga:

a) kapaciteti za proizvodnju naoružanja i vojne opreme moraju odgovarati potrebama i zahtevima odbrane zemlje;

b) uticajem na proizvodno-programsku orijentaciju proizvođača naoružanja i vojne opreme moraju se istovremeno obezbeđivati i usklađivati interesi društva i interesi i pravna sigurnost proizvođača naoružanja i vojne opreme;

c) uticajem na tehničko-tehnološki nivo kapaciteta obezbeđuje se proizvodnja savremenog naoružanja i vojne opreme, kao i odgovarajuća unifikacija i njihova pouzdanost.

Dakle, federacija je odgovorna za obezbeđivanje oružanih snaga SFRJ borbenim sredstvima i opremom, a to znači i za obezbeđivanje svih potrebnih kapaciteta. To je jedno od ključnih pitanja odbrambenih priprema zemlje u celini kako sa stanovišta razvoja naoružanja i vojne opreme, tako i u pogledu obezbeđivanja rezervi sirovina i drugih sredstava za potrebe vojne industrije u miru i ratu.

Razvoj i proizvodnja naoružanja i vojne opreme jedinstven je proces kojim se obezbeđuje opremanje oružanih snaga SFRJ i drugih struktura opštenarodne odbrane, a nosioci razvoja ovih sredstava po pravilu su organizacije udruženog rada koje će ih proizvoditi. Osnovna težnja je pri tome da se stalno povezuju svi učesnici u razvoju i proizvodnji naoružanja i vojne opreme i da se na tom planu objedinjuju sredstva i kapaciteti cele zemlje. Razvoj, planiranje i programiranje kapaciteta za proizvodnju naoružanja i vojne opreme tesno su povezani i imaju za cilj da se na dugoročnoj osnovi obezbede materijalne osnove našeg odbrambenog sistema i naše samostalnosti na planu sopstvene proizvodnje naoružanja i vojne opreme. U tom smislu proizvodni programi i zadaci organizacija udruženog rada su prvenstveno usmereni za potrebe narodne odbrane, a sekundarno i za potrebe izvoza. Zbog toga se planovi razvoja, izgradnje i opremanja oružanih snaga SFRJ i drugi koji se odnose na potrebe narodne odbrane javljaju kao osnove i okvir za srednjoročno i tekuće planiranje organizacija udruženog rada koje proizvode naoružanje i vojnu opremu.

Odredbama Zakona kojima se reguliše planiranje i programiranje, predviđa se:

a) dogovaranje o osnovama društvenog plana Jugoslavije u oblasti proizvodnje naoružanja i vojne opreme u kojem učestvuju: Savezno izvršno veće, republička i pokrajinska izvršna veća i organizacije udruženog rada koje proizvode naoružanje i vojnu opremu. Ti dogovori se zasnivaju na planovima za odbranu zemlje, odnosno na planovima razvoja, izgradnje i opremanja oružanih snaga SFRJ, ratnim planovima za proizvodnju naoružanja i vojne opreme i na ukupnim potrebama narodne odbrane;

b) da organizacije udruženog rada koje neposredno proizvode naoružanje i vojnu opremu i druge koje učestvuju u toj proizvodnji, na osnovu dogovora o osnovama društvenog plana Jugoslavije, zaključuju samoupravni sporazum o jedinstvenom planu proizvodnje naoružanja i vojne opreme; u zaključivanju tog sporazuma učestvuju i Savezni sekretarijat za narodnu odbranu i nadležni organi republika i autonomnih pokrajina;

c) da, u skladu sa samoupravnim sporazumom o osnovama zajedničkog plana proizvodnje naoružanja i vojne opreme i utvrđenim zajedničkim planom, organizacije udruženog rada samostalno donose svoje planove;

d) da Savezni sekretarijat za narodnu odbranu daje osnovne elemente za izradu godišnjih i srednjoročnih planova organizacija ud-

ruženog rada, i to na tri meseca pre isteka tekuće planske godine, odnosno godinu dana pre isteka tekućeg srednjoročnog plana.

Promet naoružanja i vojne opreme u zemlji. Prilikom regulisanja prometa naoružanja i vojne opreme u zemlji pošlo se od činjenice da on mora biti pod posebnom kontrolom društva i ograničen. U osnovi, unutrašnji promet naoružanja i vojne opreme tretira se i detaljnije se reguliše kao pitanje načina nabavki za potrebe oružanih snaga i opštenarodne odbrane. U tom smislu predviđeno je da se pitanjima nabavke mogu baviti: Savezni sekretarijat za narodnu odbranu, ovlašćene jedinice i ustanove Jugoslovenske narodne armije, organi društveno-političkih zajednica, organizacije udruženog rada i druge samoupravne organizacije i zajednice. Međutim, nijedan od tih subjekata ne može se, kao predmetom »svog poslovanja«, baviti poslovima prometa naoružanja i vojne opreme u smislu kupovine radi prodaje.

Upravljanje i raspolaganje društvenim sredstvima namenjenim za proizvodnju naoružanja i vojne opreme. U pogledu upravljanja, korišćenja i raspolaganja sredstvima namenjenim za proizvodnju naoružanja i vojne opreme, Zakonom se utvrđuju posebna prava, obaveze i odgovornosti radnika u organizacijama udruženog rada, saglasno prirodi i nameni ovih sredstava i potrebi ostvarivanja posebnog društvenog interesa u ovoj oblasti.

Zakonom je predviđeno:

a) organizacije udruženog rada koje proizvode naoružanje i vojnu opremu ne mogu otuđiti sredstva namenjena za proizvodnju naoružanja i vojne opreme, niti menjati postojeće tehničko-tehnološke celine, bez saglasnosti Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu; predviđeni režim, pod određenim uslovima, odnosi se i na sredstva organizacija udruženog rada koje učestvuju u proizvodnji naoružanja i vojne opreme;

b) Savezni sekretarijat za narodnu odbranu ovlašćen je da vrši razmeštaj osnovnih sredstava namenjenih za proizvodnju naoružanja i vojne opreme (trajno ili privremeno), i to u slučaju kad ih organizacije udruženog rada ne koriste, ali je pri tome obavezan da organizacijama udruženog rada obezbedi odgovarajuću naknadu;

c) da se sredstva amortizacije osnovnih sredstava koja čine kapacitete za proizvodnju naoružanja i vojne opreme izdvajaju na poseban račun osnovne organizacije udruženog rada (kod Službe društvenog knjigovodstva) i koriste za zamenu, modernizaciju i nabav-

ku osnovnih sredstava za proizvodnju naoružanja i vojne opreme, uz prethodnu saglasnost Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu;

d) da se sredstva za unapređivanje i proširivanje materijalne osnove udruženog rada usmeravaju i koriste prvenstveno u proizvodnji naoružanja i vojne opreme, odnosno za obezbeđenje širih društvenih interesa u ovoj proizvodnji sa gledišta racionalnog i efikasnog korišćenja utvrđenih kapaciteta;

e) da se društvenim dogovorom, koji zaključuju Savezno izvršno veće i organizacije udruženog rada koje proizvode naoružanje i vojnu opremu, utvrđuju jedinstveni osnovi i merila u sticanju i raspoređivanju zajedničkog dohotka, ostvarenog udruživanjem rada i sredstava.

Zakonom se takođe utvrđuju slučajevi kada se smatra da organizacija udruženog rada koja proizvodi naoružanje i vojnu opremu ne obezbeđuje ostvarivanje posebnog društvenog interesa, kao i sankcije u vezi s tim.

Bezbednost i društvena samozaštita u oblasti proizvodnje naoružanja i vojne opreme. S obzirom na prirodu i značaj proizvodnje naoružanja i vojne opreme, Zakonom se utvrđuju osnovna pitanja bezbednosti i društvene samozaštite u toj oblasti. Bezbednost i društvena samozaštita u oblasti proizvodnje naoružanja i vojne opreme obuhvataju mere i postupke obezbeđenja i zaštite kapaciteta za proizvodnju, objekata za smeštaj i čuvanje naoružanja i vojne opreme, mere bezbednosti prilikom prevoza, zaštitu i čuvanje tajnih podataka, kao i druge posebne mere zaštite u procesu proizvodnje.

Bezbednost i društvena samozaštita u oblasti proizvodnje naoružanja i vojne opreme zasnivaju se na načelima i osnovama organizovanja i ostvarivanja bezbednosti i društvene samozaštite u oblasti narodne odbrane. Na tim načelima ustanovljeni su posebni odnosi, prava, dužnosti, položaj i odgovornost organa društveno-političkih zajednica, vojnih organa i organizacija udruženog rada na planu organizovanja i ostvarivanja bezbednosti i društvene samozaštite. U tom pogledu Zakon polazi od odnosa, prava i dužnosti utvrđenih u našem pravnom sistemu, odnosno njime se utvrđuju i neke posebne mere bezbednosti i samozaštite koje se moraju primenjivati u ovoj oblasti, kao i posebna ovlašćenja za bliže propisivanje obaveznih mera zaštite. Zakonom se, takođe, obavezuju organizacije udruženog rada koje proizvode naoružanje i vojnu opremu da obrazuju posebnu službu i jedinice za obezbeđenje, kao snage sopstvene samozaštite.

2. Zakon o ekonomskim i drugim odnosima u proizvodnji i prometu naoružanju i vojne opreme

Ovim Zakonom uređuju se ekonomski i drugi odnosi u proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme, kao delatnosti od posebnog društvenog interesa. Poseban društveni interes i specifičnost proizvodnje i prometa naoružanja i vojne opreme, kao i time uslovljena specifičnost ekonomskih i drugih odnosa u toj oblasti, proizlaze, pre svega, iz interesa odbrane i bezbednosti zemlje.

Zbog toga Zakonom predviđena rešenja polaze od specifičnosti proizvodnje i prometa naoružanja i vojne opreme, ekonomskih i drugih odnosa u ovoj oblasti i položaja organizacija udruženog rada koje se bave ovim delatnostima, s ciljem da se u najvećoj mogućoj meri obezbedi da se odredbe i duh Ustava SFRJ, Zakona o udruženom radu i drugih sistemskih zakona što potpunije primenjuju i u ovoj oblasti. Međutim, kako su određena odstupanja neizbežna, predviđenim rešenjem se nastojalo da se obezbedi osnovno ustavno načelo prema kojem svako ograničavanje prava raspolaganja društvenim sredstvima ili slobodne poslovne inicijative na određeni način mora se kompenzirati.

Osnovne postavke i predviđena rešenja polaze od potreba da se što objektivnije odredi društveni položaj proizvođača naoružanja i vojne opreme i da se maksimalno uklone negativna dejstva nužnih ograničenja u ovoj oblasti i kretanja na domaćem i stranom tržištu. Pored toga, nastojalo se da se nađu i što bolja rešenja za jedinstveniji i efikasniji izvoz naoružanja i vojne opreme.

Odnosi u oblasti cena naoružanja i vojne opreme Zakonom su regulisani na način koji obezbeđuje da se, s jedne strane, poštuju osnovna rešenja sistema cena i društvene kontrole cena kod nas i da se, s druge strane, uvažavaju specifičnosti u oblasti obrazovanja cena naoružanja i vojne opreme, polazeći od osnova i kriterijuma predviđenih u ovom Zakonu. Takođe je predviđeno da se, radi ostvarivanja posebnih interesa u oblasti cena naoružanja i vojne opreme, odnosi u ovoj oblasti detaljnije regulišu društvenim dogovorima i samoupravnim sporazumima, u kojima se tačno određuje način primenjivanja Zakonom utvrđenih kriterijuma i merila za obrazovanje cena naoružanja i vojne opreme.

Zakonom je predviđeno obavezno pokretanje postupka društvenog dogovaranja i samoupravnog sporazumevanja o cenama naoružanja i vojne opreme, odnosno donošenje propisa o regulisanju od-

nosa u oblasti cena naoružanja i vojne opreme, ukoliko se društveni dogovor ili samoupravni sporazum ne zaključi.

Zbog posebnog značaja i kompleksnosti odnosa u oblasti cena naoružanja i vojne opreme, Zakonom se predviđa, pored ostalih, da društvenu kontrolu cena u ovoj oblasti vrši savezni organ nadležan za poslove cena, pod uslovima i na način koji propiše Savezno izvršno veće.

Pri regulisanju *spoljnotrgovinskog prometa naoružanja i vojne opreme* pošlo se od postavke da on, kao i unutrašnji promet, mora biti pod posebnom kontrolom i ograničen. Radi daljeg jačanja političkih i ekonomskih odnosa s nesvrstanim zemljama i zemljama u razvoju, vojnonaučne i druge saradnje, predviđeno je da se preko Savezne direkcije za promet i rezerve proizvoda sa posebnom namenom u većoj meri obezbedi jedinstven nastup svih subjekata u oblasti naoružanja i vojne opreme prema inostranstvu. Stoga je bilo nužno da se zakonski regulišu položaj i uloga tog prometa u društveno-ekonomskom i pravnom sistemu, a posebno prava, obaveze i odgovornosti učesnika u njemu.

Tako je Zakonom predviđeno da se po ovlašćenju Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu, spoljnotrgovinskim prometom mogu baviti Savezna direkcija za promet i rezerve proizvoda sa posebnom namenom, kao i organizacije udruženog rada, uz saglasnost Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu. Promet se vrši u skladu sa programima izvoza i uvoza naoružanja i vojne opreme, koje donose Savezna direkcija za promet i rezerve proizvoda sa posebnom namenom i organizacije udruženog rada, u saglasnosti sa Saveznim sekretarijatom za narodnu odbranu.

Kriterijumi i merila za regulisanje odnosa u spoljnotrgovinskom prometu naoružanja i vojne opreme regulišu se društvenim dogovorom, a usklađivanje interesa i uređivanje međusobnih odnosa regulišu se samoupravnim sporazumom, koji zaključuju Savezno izvršno veće, Savezni sekretarijat za narodnu odbranu i organizacije udruženog rada. Samoupravnim sporazumom regulišu se uslovi i način pod kojim se organizovano i jedinstveno vrši spoljnotrgovinski promet naoružanja i vojne opreme; međusobna prava, obaveze i odgovornosti; uslovi i način planiranja i programiranja spoljnotrgovinskog prometa; uslovi i način utvrđivanja i raspodele ostvarenog prihoda, zajedničkog snošenja rizika, udruživanja sredstava za određene namene u tom prometu i druga pitanja.

Polazeći od značaja tog prometa, predviđeno je da mere o privremenom ograničenju spoljnotrgovinskog prometa naoružanja i

vojne opreme, odnosno plaćanja sa inostranstvom, donosi Savezno izvršno veće, s tim što je dužno da o tome obavesti Predsedništvo SFRJ. Zakonom se predviđa da se zastupanje inostranih firmi i vršenje poslova posredovanja u spoljnotrgovinskom prometu naoružanja i vojne opreme vrši na način koji propiše Savezno izvršno veće, kao i da Savezna direkcija za promet i rezerve proizvoda sa posebnom namenom može osnivati stalna predstavništva i delegatska mesta u inostranstvu.

Drugi odnosi u proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme. Polazeći od specifičnosti odnosa u proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme, Zakonom su regulisana ona pitanja koja se odnose na devizno poslovanje i kreditne odnose sa inostranstvom, tj. na plaćanja i platni promet sa inostranstvom, kao i neka ograničenja u toj oblasti.

Zakonom su, takođe, predviđena i odgovarajuća rešenja u vezi sa ulaganjem sredstava stranih pravnih i fizičkih lica u domaće organizacije udruženog rada koje proizvode naoružanje i vojnu opremu i način kontrole tih ulaganja. Isto tako, razrađena su pitanja ustupanja izgradnje investicionih objekata stranom izvođaču koja su od interesa za narodnu odbranu, kao i obavljanje privrednih delatnosti u inostranstvu u oblasti narodne odbrane i proizvodnje naoružanja i vojne opreme.

Bezbednost i društvena samozaštita regulisani su u Zakonu na osnovu odredbi Zakona o proizvodnji naoružanja i vojne opreme. Isto tako, organizacija i sprovođenje bezbednosti i društvene samozaštite u oblasti ekonomskih i drugih odnosa zasnivaju se na odredbama Zakona o narodnoj odbrani i drugim propisima donesenim na osnovu njega. S obzirom na karakter problematike, Zakonom se predviđa da se tranzit naoružanja i vojne opreme preko teritorije SFRJ može vršiti samo po posebnom odobrenju Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu.

3. Zakon o udruživanju u zajednici industrije naoružanja i vojne opreme Jugoslavije

Ovaj Zakon određuje obavezno udruživanje radnih organizacija koje (na osnovu Zakona o proizvodnji naoružanja i vojne opreme) Savezno izvršno veće odredi da proizvode naoružanje i vojnu opremu u okviru Zajednice industrije naoružanja i vojne opreme Jugoslavije. U Zajednicu INVOJ mogu se dobrovoljno udružiti i druge

organizacije udruženog rada koje proizvode naoružanje i vojnu opremu po osnovu dugoročnih ugovora sa Saveznim sekretarijatom za narodnu odbranu, ili sa organizacijama koje se obavezno udružuju, pod uslovima i na način predviđen u Samoupravnim sporazumu o udruživanju u Zajednicu INVOJ.

Pod jedinstvenim sistemom rada u ovoj oblasti Zakon podrazumeva jedinstveni tehničko-tehnološki sistem kojim se obezbeđuje usklađenost interesa i međusobna zavisnost i povezanost proizvođača naoružanja i vojne opreme. U procesu proizvodnje optimalno se koriste kapaciteti za proizvodnju naoružanja i vojne opreme na celoj teritoriji naše zemlje, prvenstveno radi opremanja oružanih snaga SFRJ i zadovoljavanja drugih potreba opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

Jedno od specifičnih rešenja u pogledu udruživanja subjekata u Zajednicu INVOJ je odredba Zakona da se u Zajednicu udružuje i Savezna direkcija za promet i rezerve proizvoda sa posebnom namenom, radi toga da se obezbedi povezivanje proizvodne i prometne funkcije, kao i da se regulišu drugi odnosi od značaja za spoljnotrgovinski promet.

S obzirom na to da proizvodnja naoružanja i vojne opreme kao posebna delatnost do sada nije bila zastupljena u Privrednoj komori Jugoslavije, Zakon predviđa da se organizacije udruženog rada koje proizvode naoružanje i vojnu opremu udružuju u Privrednu komoru Jugoslavije, i to preko Zajednice INVOJ. Na taj način Zajednica INVOJ se udružuje u Privrednu komoru Jugoslavije i vrši poslove kod Udruženja u skladu sa saveznim zakonom.

Zajednicom INVOJ upravljaju članice prema načelima delegatskog sistema, a delegate u organe upravljanja Zajednice INVOJ biraju radnici u osnovnim organizacijama udruženog rada koje proizvode naoružanje i vojnu opremu, na način predviđen Samoupravnim sporazumom o udruživanju u Zajednicu INVOJ. Tim Sporazumom članice uređuju međusobne odnose, biraju organe Zajednice, donose samoupravne akte, regulišu finansiranje i druga pitanja.

Zakonom je predviđeno da je Zajednica INVOJ, osnovana na dobrovoljnoj osnovi, dužna da svoju organizaciju, rad i poslovanje, kao i samoupravne opšte akte uskladi sa odredbama ovog Zakona u roku od godinu dana posle stupanja na snagu ovog Zakona.